

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

ปริมาณและส่วนแบ่งตลาดของอาหารสัตว์

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์มีปริมาณการผลิตอาหารสัตว์โดยรวมมากที่สุด โดยมีส่วนแบ่งตลาดถึงร้อยละ 50 อาหารไก่เนื้อร้อยละ 30 และอาหารสุกรร้อยละ 14 อันดับสองได้แก่กลุ่มบริษัทเครือเบทาโกร ทั้งในอาหารสัตว์โดยรวม, อาหารไก่เนื้อและอาหารสุกร

โครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผลการศึกษาด้านโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อลักษณะโครงสร้างตลาด 3 ด้านด้วยกันคือ การกระจุกตัวของอุตสาหกรรม อุปสรรคในการเข้าสู่ตลาด และพฤติกรรมการแข่งขันของผู้ผลิต ซึ่งผลการศึกษาเป็นดังนี้

1. ผลจากการวัดระดับการกระจุกตัวของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ อัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio) โดยใช้ปริมาณการผลิตหรือส่วนแบ่งตลาดมาเป็นข้อมูลในการคำนวณพบว่าอัตราส่วนการกระจุกตัวของผู้ประกอบการ 5 รายแรก (CR5) มีการอัตราส่วนการกระจุกตัวมากกว่าร้อยละ 67 ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 แสดงว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการกระจุกตัวสูง และมีโครงสร้างอุตสาหกรรมเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย ส่วนระดับการกระจุกตัวหาด้วยวิธีการหาดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มีค่าอยู่ที่ระดับประมาณ 0.30-0.35 ซึ่งถือว่าระดับการกระจุกตัวที่สูงมาก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จะเห็นว่าการกระจุกตัวของทั้งอัตราส่วนการกระจุกตัวและดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นทำให้แสดงว่าโครงสร้างในอุตสาหกรรมเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย

ส่วนผลจากการวัดระดับการกระจุกตัวของอาหารไก่เนื้อ ด้วยอัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio) โดยใช้ปริมาณการผลิตหรือส่วนแบ่งตลาดมาเป็นข้อมูลในการคำนวณพบว่าอัตราส่วนการกระจุกตัวของผู้ประกอบการ 5 รายแรก (CR5) มีการอัตราส่วนการกระจุกตัวร้อยละ 54-62 ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 แสดงว่าอุตสาหกรรมอาหารไก่เนื้อมีการกระจุกตัวปานกลาง มีแนวโน้มจะเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย ส่วนระดับการกระจุกตัวหาด้วยวิธีการหาดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มีค่าอยู่ที่ระดับประมาณ 0.28-0.31 ซึ่งถือว่าระดับการกระจุกตัวที่สูงมาก แต่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น จะเห็นว่าการกระจุกตัวของทั้งอัตราส่วนการกระจุกตัวมีแนวโน้มลดลงและดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มี

แนวโน้มที่เพิ่มขึ้นแสดงว่าโครงสร้างตลาดของอาหารไก่เนื้อในอุตสาหกรรมมีแนวโน้มเข้าใกล้เป็นตลาดผู้ขายน้อยราย

ส่วนผลจากการวัดระดับการกระจุกตัวในอาหารสุกร ด้วยวิธีหาอัตราส่วนการกระจุกตัว (Concentration Ratio) โดยใช้ปริมาณการผลิตหรือส่วนแบ่งตลาดมาเป็นข้อมูลในการคำนวณ พบว่าอัตราส่วนการกระจุกตัวของผู้ประกอบการ 5 รายแรก (CR5) มีการอัตราส่วนการกระจุกตัวร้อยละ 28 ในช่วงปี พ.ศ. 2545-2547 ไม่มีการเปลี่ยนแปลง แสดงว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีการกระจุกตัวปานกลาง ส่วนระดับการกระจุกตัวหาด้วยวิธีการหาดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มีค่าอยู่ที่ระดับประมาณ 0.54 ซึ่งถือว่าระดับการกระจุกตัวปานกลาง แต่มีแนวโน้มคงที่ จะเห็นว่าค่าการกระจุกตัวของทั้งอัตราส่วนการกระจุกตัวและดัชนีเฮอร์ฟินดาห์ล มีแนวโน้มคงที่แสดงว่าโครงสร้างตลาดของอาหารสุกรมีแนวโน้มว่าจะเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์

ผลการวิเคราะห์การเข้าตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

ผลการวิเคราะห์โดยใช้ดัชนีการวัดการกระจุกตัวได้แสดงให้เห็นแล้วว่า อุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่อยู่ในโครงสร้างผู้ขายน้อยรายจึงทำให้อำนาจในการครองตลาดเป็นผู้ผลิตรายใหญ่เพียงไม่กี่ราย การเข้ามาลงทุนของผู้ประกอบการรายใหม่จะต้องพบกับอุปสรรคจากผู้ผลิตรายเดิม

1. การประหยัดจากขนาด บริษัทที่มีขนาดใหญ่จะได้เปรียบในเรื่องนี้ เนื่องจากอัตราการใช้แรงงานของเครื่องจักรสูงกว่า ทำให้ต้นทุนการผลิตต่อหน่วยต่ำกว่าผู้ผลิตรายเล็ก
2. การขยายธุรกิจแบบครบวงจร บริษัทขนาดใหญ่จะมีการทำสัญญาในการเลี้ยงสัตว์กับเกษตรกรตั้งแต่ ลูกไก่หรือลูกสุกร อาหาร ยา รวมถึงการนำสัตว์เข้าโรงชำแหละ ทำให้ผู้ประกอบการรายใหม่เข้ามาในอุตสาหกรรมนี้ได้ยาก
3. การประหยัดจากประสบการณ์ที่สะสม เนื่องจากบริษัทใหญ่จะมีการดำเนินธุรกิจมาอย่างยาวนาน ทำให้พบข้อบกพร่องและสามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า ทั้งทางด้านการผลิต ด้านการตลาด ด้านการขายและด้านการวิจัย
4. ความจงรักภักดีต่อตราผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค เนื่องจากผู้ประกอบการรายเดิมอยู่ในตลาดมานานสามารถสร้างภาพพจน์ที่ดีและสร้างความน่าเชื่อถือในความรู้สึกของลูกค้าได้มากกว่า
5. อุปสรรคโดยผ่านตัวแทนจำหน่าย โดยการให้ส่วนลดแก่ตัวแทนจำหน่ายที่มีความสัมพันธ์มาอย่างยาวนานและสินค้าเป็นที่รู้จัก

พฤติกรรมการแข่งขันของผู้ผลิตในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์

เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีลักษณะโครงสร้างตลาดเป็นผู้ขายน้อยราย จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์เป็นผู้นำทางด้านราคา แต่ไม่มีอำนาจในการชักจูงหรือบังคับให้บริษัทอื่นๆ ขายในราคาที่ตนเองกำหนดได้ และจากผลการศึกษาสามารถแบ่งพฤติกรรมการแข่งขันที่ผู้ผลิตในอุตสาหกรรมนี้มีสองลักษณะ ดังนี้

1. พฤติกรรมการแข่งขันทางด้านราคา ได้แก่ ส่วนลดการค้า ส่วนลดเป้าหมาย ส่วนลดเงินสดและส่วนลดพิเศษ นอกจากนั้นก็มีการตั้งราคาขายตามราคารับขึ้นลงของวัตถุดิบโดยประกาศทุก 10-15 วัน
2. พฤติกรรมการแข่งขันทางด้านที่มีใช้ราคา เนื่องจากอาหารสัตว์เป็นสินค้าที่มองด้วยสายตาไม่เห็นความแตกต่าง ผู้ซื้อจึงมีแนวโน้มที่เชื่อว่าอาหารสัตว์ของแต่ละบริษัทสามารถทดแทนกันได้โดยสมบูรณ์ ผู้ผลิตแต่ละรายจึงต้องพยายามให้สินค้ามีความแตกต่างจากผู้อื่น เนื่องจากอุตสาหกรรมอาหารสัตว์มีลักษณะโครงสร้างเป็นตลาดผู้ขายน้อยราย การแข่งขันทางด้านที่มีใช้ราคาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ได้แก่

พฤติกรรมการแข่งขันทางด้านผลิตภัณฑ์ ได้แก่ การเพิ่มสูตรอาหารและทางด้านบรรจุภัณฑ์ เพื่อให้ลูกค้าสามารถจำได้ง่ายและป้องกันการฉีกขาด

พฤติกรรมทางด้านเครื่องหมายการค้า โดยแต่ละบริษัทพยายามสร้างสินค้าชนิดใหม่ออกมาในตลาด เพื่อสร้างความแตกต่าง จากการศึกษาพบว่ากลุ่มบริษัทในเครือเจริญโภคภัณฑ์จะมีเครื่องหมายการค้ามากที่สุดถึง 7 แบบ

3. พฤติกรรมการแข่งขันทางการส่งเสริมการจัดจำหน่าย การโฆษณาในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ไม่สามารถกระตุ้นให้เกิดความต้องการซื้อสินค้าได้มากนัก เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่คือเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ ซึ่งไม่ค่อยติดตามโฆษณามากนัก วิธีการส่งเสริมการขายของผู้ประกอบการอาหารสัตว์มีลักษณะไม่ค่อยแตกต่างกันมากนัก ประกอบด้วย การให้บริการพิเศษควบคู่กับสินค้า การส่งเสริมการขายร่วมกับตัวแทนจำหน่าย การส่งเสริมการขายให้กับตัวแทนจำหน่ายหรือฟาร์มขนาดใหญ่ การแจกสินค้าตัวอย่าง หรือการทำ Tie-in-Sale กับผู้เลี้ยงสัตว์หรือเจ้าของฟาร์มขนาดใหญ่ที่ต้องการซื้อลูกไก่จากบริษัท

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผลกระทบของใช้หัวคนต่อโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์กรณีศึกษาในไก่เนื้อและสุกร จะแบ่งข้อเสนอแนะเป็น 2 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะจากการศึกษา และข้อเสนอแนะสำหรับผู้ที่จะทำการศึกษารั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1. จากการศึกษพบว่าอุตสาหกรรมอาหารสัตว์เป็นอุตสาหกรรมที่มีความเชื่อมโยงกับภาคการเกษตรและภาคการเลี้ยงสัตว์ตลอดจนอุตสาหกรรมในการแปรรูปเนื้อสัตว์ ดังนั้นรัฐบาลควรเข้ามาส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์หรืออุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์มีความเจริญเติบโตขึ้น
2. จากการศึกษาสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์พบว่าต้องการใช้วัตถุดิบทางการเกษตรเป็นจำนวนมากทำให้ผลผลิตในประเทศบางชนิดไม่เพียงพอต่อการใช้ เช่นกากถั่วเหลือง ฉะนั้นรัฐบาลควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีในการผลิตของวัตถุดิบเพื่อลดต้นทุนการผลิต และลดการนำเข้าจากต่างประเทศ
3. จากการศึกษารั้งนี้พบว่าเมื่อเกิดวิกฤติการณ์โรคระบาดในประเทศทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก ฉะนั้นรัฐบาลควรกำหนดแนวทางในการเฝ้าระวังการเกิดโรคระบาดต่างๆ หรือมีมาตรการในป้องกัน ตลอดจนแนวทางในการช่วยเหลือป้องกันอย่างรวดเร็ว เพื่อมิให้เกิดความเสียหายในวงกว้าง

ข้อเสนอแนะในการศึกษารั้งต่อไป

1. จากการศึกษารั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะผลกระทบที่เกิดขึ้นกับโครงสร้างตลาดของอาหารไก่เนื้อและอาหารสุกร เท่านั้น ฉะนั้นในการศึกษารั้งต่อไปอาจจะทำการศึกษาผลกระทบที่เกิดขึ้นในด้านอื่นๆ เพิ่มขึ้น เช่น โครงสร้างอาหารปลา เป็นต้น
2. จากการศึกษาด้านโครงสร้างตลาดของอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ในอาหารสัตว์แต่ละประเภท จำนวน 5 รายที่ศึกษา อาจไม่ครอบคลุมผู้ผลิตรายใหญ่ของอาหารสัตว์บางประเภท ฉะนั้นในการศึกษารั้งต่อไปผู้ที่จะทำการศึกษาอาจจะแบ่งจำนวนรายของผู้ผลิตรายใหญ่ในแต่ละประเภท ซึ่งจะทำให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนขึ้น

DRU